

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

С. В. Гаврилюк
18 листопада 2015 р.

Логоритміка з методикою викладання

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки спеціаліста
спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта»

Луцьк – 2015

Програма навчальної дисципліни «Логоритміка з методикою викладання» для студентів спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта».

Розробник: старший викладач Брушневська І.М.

Рецензент: Кузава І.Б., доктор педагогічних наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогіки протокол № 2 від 16 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Смолюк І.О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту

протокол № 2 від 17 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної комісії педагогічного інституту _____ (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 3 від 18. 11. 2015 р.

Вступ

Курс «Логоритміка з методикою викладання» забезпечує студентів знаннями про особливості порушень загальної та тонкої довільної моторики осіб із різноманітною мовленнєвою патологією, про принципи та засоби логоритмічного (музично-ритмічного) виховання в системі реабілітаційних методик, ознайомились, в загальних рисах, із діяльністю рухового аналізатору.

У завдання курсу входить оволодіння необхідними уявленнями про своєрідність і специфіку сполучення музики, ритму і рухів із метою корекції, а також використання музично-ритмічних знань для виховання і розвитку всебічно розвивальної особистості.

Логопедична ритміка розглядається як складова частина лікувальної ритміки, як одна із засобів виховного корекційного впливу і як навчальна дисципліна.

Природнича основа логопедичної ритміки складається із комплексу наукових дисциплін (анатомія, фізіологія, невропатологія, гігієна, психологія, педагогіка, теорія фізичного виховання, теорія і методика музичного виховання, дефектологія). Важливе місце в цьому комплексі займає учіння І.М.Сеченова, І.П.Павлова про умовно-рефлекторні часові зв'язки, про утворення дихального стереотипу та сучасні дослідження вищої нервової діяльності, які дозволяють проникати в закономірності формування рухових навичок і правильно будувати методику навчання та виховання в випадках їх порушення або недорозвинення. Дослідження в теорії музичного виховання показало позитивний вплив музики на загально диференціальну діяльність організму. Про це писав І.М.Сеченов, характеризуючи взаємозв'язок слухових і м'язових сполучень. Відомо, що вплив музики на функціональну діяльність людини викликає в неї емоції. На думку, психолога Б.М.Тилова, сприйняття музики «зовсім безпосередньо супроводжується тим або іншими руховими реакціями, більш, або значно менше за точністю, які передають часовий хід музичного руху» зв'язок між музикою і рухом не обмежується лише узгодженістю їх загального характеру. У русі лише відображається розвиток музичного образу, співставлення контрольних і подібних музичних настроїв, ладова окраса, особливості ритмічного малюнку, динамічних відтінків, темпу.

Слово, яке використовується на логоритмічних (музично-ритмічних заняттях у різноманітних формах (слів, мовленнєві завдання, словесні вказівки, мовленнєві вправи, тексти рухливих сюжетно-рольових ігор, інсценування тощо) підвищує виховну та корекційну направленість занять.

Знання вікових та індивідуальних психологічних особливостей, людей із мовленнєвою патологією (уявлень, сприймання, уваги, пам'яті, мислення тощо) сутності і симптоматики мовленнєвого порушення, дозволить логопедам використовувати можливості логопедичної ритміки як в процесі обстеження осіб із порушенням мовлення, так і в вихідній корекційній роботі з ними.

Навчальна дисципліна включає **три модулі**.

У межах першого модуля визначено два змістові модулі.

У першому змістовому модулі "Зміст і структура логопедичної ритміки" викладено питання, які є її теоретичною основою. Предмет, завдання, принципи, методи, засоби і понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки та інші розкривають систему музично-ритмічного та логоритмічного виховання в Україні.

У другому змістовому модулі "Логопедична ритміка в системі реабілітаційних методик" йдеться про особливості логоритмічного навчання, виховання та розвитку дошкільників із порушеннями мовлення. При розгляді цих питань розкривається методика обстеження психомоторних і сенсорних функцій осіб з вадами мовлення.

Головна спрямованість другого модуля (навчальний проект) полягає у формуванні творчого розуміння і розв'язання проблем університетської освіти.

Третій модуль передбачає здійснення контролю з кожного змістового модуля з метою з'ясування рівня засвоєння студентами змісту конкретного модуля.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу – оволодіння методикою роботи з логоритмічного та музично-ритмічного виховання дошкільників із мовленнєвими порушеннями шляхом розвитку, виховання і корекції рухової сфери дітей у взаємодії слова з музикою та рухами, формування світоглядних, творчодіяльнісних, комунікативних компетентностей.

Завдання вивчення курсу: вивчення науково-методичної літератури з початкової дисципліни; з'ясування впливу логоритміки на розвиток мовлення та психомоторики дітей дошкільного віку; визначення особливостей корекційної роботи з подолання вад мовлення у дошкільників засобами логоритміки.

Знання й уміння студента після опанування курсу:

Працюючи над вивченням курсу, студент має засвоїти такі **знання**:

- етіології, механізмів, симптоматики мовленнєвих порушень;

- можливості цілеспрямованого застосування комплексного психолого-медико-педагогічного впливу на дошкільників із вадами мовлення.
та оволодіти **уміннями**:

- застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці;

- визначати місце логопедичної ритміки у системі реабілітаційних методик;

- організовувати діяльність (ігрову, музичну, навчальну) осіб із порушеннями мовлення;

- проводити роботу з батьками щодо надання їм правильної інформації про осіб з мовленнєвими порушеннями.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗМІСТ І СТРУКТУРА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РИТМІКИ

Тема 1. Науково-методичні засади логоритмічної роботи при фонетико-фонематичному недорозвитку мовлення в дітей дошкільного віку. Предмет логопедичної ритміки (год. – 4).

Об'єкт, предмет, мета і завдання логопедичної ритміки з методикою викладання. Принципи і методи логопедичної ритміки. Методи і прийоми навчання в логопедичній ритміці. Основні поняття логопедичної ритміки. Природнича основа логопедичної ритміки.

Тема 2. Основні поняття логоритміки як методики навчання, виховання і корекції порушень мовлення. Система логопедичного виховання (год. – 2).

Історія виникнення музично-ритмічного та логоритмічного виховання. Особливості та основні ланки логопедичної ритміки.

Тема 3. Методика проведення логоритмічних занять з дітьми. Музика і всебічний розвиток особистості (год. – 2).

Методичні вимоги до проведення занять з логоритміки. Музично-ритмічний вплив на дітей дошкільного віку із порушеннями мовлення. Завдання музично-ритмічного та логоритмічного виховання дошкільників.

Тема 4. Особливості та вимоги до проведення занять із логоритміки з дітьми із ФФНМ в умовах ДНЗ. Засоби логопедичної ритміки (год. – 4).

Загальна характеристика засобів логопедичної ритміки. Ходьба і маршування у різних напрямках. Вправи на розвиток дихання, голосу, та артикуляції. Вправи, що регулюють м'язовий тонус. Вправи на активізацію уваги. Рахувальні вправи. Мовні вправи без музичного супроводу. Вправи, які регулюють чуття музичного ритму (метру), музичного темпу. Ритмічні вправи. Співи. Гра на музичних інструментах. Музична самостійна діяльність. Ігрова діяльність. Вправи на розвиток творчої ініціативи. Заклучні вправи.

Змістовий модуль 2. ЛОГОПЕДИЧНА РИТМІКА В СИСТЕМІ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ МЕТОДИК

Тема 5. Методика обстеження психомоторних і сенсорних функцій у дошкільників із порушеннями мовлення (год. – 2).

Методика обстеження психомоторних функцій. Методика обстеження сенсорних функцій дошкільників.

Тема 6. Логопедична ритміка в системі комплексної психолого-педагогічної роботи та медичних заходів щодо подолання заїкання (год. – 2).

Порушення моторної, емоційно-вольової та довільної поведінки у дошкільників із заїканням. Зміст занять з логопедичної ритміки із заїкуватими дітьми. Залежність логоритмічного впливу на заїкуватих від етапу корекційної роботи

Тема 7. Логопедична ритміка в системі корекційної роботи щодо подолання дислалії, ринології, дизартрії, порушень голосу (год. – 2).

Порушення моторної, емоційно-вольової та довільної поведінки у дошкільників із дислалією, ринологією, дизартрією та порушеннями голосу. Особливості використання логоритмічних і музично-ритмічних засобів при усуненні дислалії, ринології, дизартрії, порушень голосу.

Тема 8. Логопедична ритміка в системі роботи з дітьми-алаліками (год. – 2).

Порушення рухової, сенсорної, емоційно-вольової сфер та довільної поведінки у дошкільників із алалією. Поетапне використання логоритмічних засобів у процесі логопедичної роботи з дітьми-алаліками.

Тема 9. Логопедична ритміка в реабілітаційних методиках щодо відновлення мовлення у хворих з афазією (год. – 2).

Порушення рухової, сенсорної, емоційно-вольової сфер та довільної поведінки у дошкільників із афазією. Кінезотерапія хворих з афазією у системі відновлювального навчання.

Тема 10. Організаційно-методичні вказівки щодо логоритмічного виховання у ДНЗ (год. – 2).

Завдання і зміст роботи музичного керівника. Підготовка кадрів. Оформлення приміщення для занять.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

Методи навчання: ділові та рольові ігри, розв'язання педагогічних ситуацій, перегляд відеозаписів, дискусії, самоконтроль.

Методи та засоби діагностики успішності навчання: поточне та усне опитування, письмовий контроль, практичний контроль, тестовий контроль, написання рефератів, ділові та рольові ігри, дискусії, самоконтроль.

Методичне забезпечення: нормативно-правова база дошкільної та спеціальної освіти, навчальні підручники та посібники з логопедії, логоритміки, корекційної педагогіки.

Список джерел

1. Абелева И.Ю., Голубева Л.П., Евгенова А.Я., Сеницына Н.Ф., Смирнова М.В. В помощь взрослым заикающимся. Пособие для самостоятельной работы. - М.: 1969.
2. Алмазова Е.С. Логопедическая работа по восстановлению голоса у детей. - М.: 1978.
3. Алябьева Е.А. Логоритмические упражнения без музыкального сопровождения. - М.: Творческий центр, 2005.
4. Власова Т.М. Фонетическая ритмика. М.: Гуманитарный издательский центр, 1996.

5. Волкова Г.А. Логопедическая практика. – М. 1985.
6. Волкова Г.А. Логопедия. – М.: 1989.
7. Волкова Г.А. Логопедическая ритмика. – М. 2002.
8. Выгодская И.Г. Устранение заикания у дошкольников в игре. – М.: 1984.
9. Гуріна О.В. Психологічна компетентність учителя в роботі з гіперактивними дітьми. Початкове навчання та виховання, № 5 (81), 2006.
10. Демченко І. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами мистецтва. Початкова школа, 2003 – № 7.
11. Дорошенко Т. Розвиток творчих здібностей на уроках музики. Дефектологія, № 9, 1996.
12. Єрохіна А. Дидактична гра як засіб активізації навчання на уроках музики. Початкова школа, № 4, 1997.
13. Заикание у подростков Под редакцией М.И. Буланова М.: Просвещение 1989 .
14. Картушина М.Ю. Логоритмічні заняття в дитячому садку. – М., 2003.
15. Касіцина М.А., Бородіна І.Г. Корекційна ритміка. – М. 2005.
16. Кузнецова К. Логопедична ритміка в іграх та вправах для дітей з важкими вадами мови. – М., 2004.
17. Лебединская К. С. Диагностика раннего детского аутизма. – М.: 1991.
18. Липа В. А. Психологические аспекты педагогической коррекции. Учебное пособие. – Славянск, 2000.
19. Літературний матеріал для логопедичної роботи. Збірка мовного матеріалу. – Донецьк: обл.ІІПО, 2000.
20. Лопухіна І.С. Логопедія: мова, ритм, рух. – СПб: 1997.
21. Ляпидевский С.С. Нарушение речи и голоса. – М.:1975г.
22. Мікляєва Н.В. Фонетична та логопедична ритміка.
23. Методические рекомендации по проведению уроков ритмики во вспомогательной школе. /Сост.Тихонина Т.А., В.А.Липа. – К.: РУМК, 1993.
24. Нарушение речи и голоса / Сб. под ред. С.С. Ляпидевского. - М.:1975г.
25. Новиковская О.А. Логоритмика. – Санкт-Петербург: 2005.
26. Овчарова Р.В. Справочная книга школьного психолога. – М.: 1996.
27. Подолання логопедичних проблем молодших школярів. – К.: Шкільний світ, 2006.
28. Програма з ритміки для підготовчого, 1-7 класів І відділення шкіл для дітей з важкими порушеннями мови. – Київ, 1997.
29. Селиверстов В.И. Игры в логопедической работе с детьми. – К: Радянська школа. 1985.
30. Сиротюк А. Розвивальна кінезіологічна програма. Психолог. № 46. 2003.
31. Чистякова М.И. Психогимнастика. /Под ред. М.И. Буянова. - М. 1990.
32. Шкільник С.Я. Мовні віршовані ігри та вправи з музичним супроводом для дітей, що мають вади мовлення. – Харків: 1999.
33. Щербакова Н.А. Від музики к рухам і мові. – М.: Гном, 2001.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. www.nbuv.gov.ua – сайт бібліотеки ім. Вернадського.
3. www.logoped.ru. – сайт на допомогу логопедам.